

Q&A Masterplan Dienst Justitiële Inrichtingen 2013-2018

Waarom wordt er bezuinigd op het gevangeniswezen?

De financieel-economische situatie waarin Nederland verkeert, dwingt de gehele overheid tot ingrijpende bezuinigingsmaatregelen. Dat geldt ook voor het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De taakstelling voor dit departement als geheel loopt op van bijna €400 miljoen in 2013 tot ruim €1 miljard in 2018. De taakstelling van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), een onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie, loopt op van €78 miljoen in 2013 tot € 340 miljoen in 2018 (op een DJI-budget van thans ca. €2 miljard). Deze forse taakstelling voor DJI is met name het gevolg van de besluitvorming in het kader van het Lenteakkoord en het Regeerakkoord. Het is duidelijk dat bij een bezuinigingstaakstelling van deze omvang ingrijpende maatregelen dienen te worden getroffen. Aangezien het overgrote deel van het DJI-budget bestaat uit personeels- en huisvestingskosten, is het onvermijdelijk dat ook op deze kosten ingrijpend moet worden bespaard.

Om deze bezuiniging mogelijk te maken wordt ingezet op de volgende maatregelen:

- Intensivering meerpersoonscelgebruik (MPC)
- Afschaffen detentiefasering en invoering elektronische detentie
- Invoering sober regime voor arrestanten en preventief gehechten en het (deels) afschaffen van het avond- en weekendprogramma
- Maatregelen voor de TBS, jeugd en vreemdelingendetentie

Wat betekent de uitbreiding van het meerpersoonscelgebruik?

Door meer mensen op een cel te plaatsen, kan het gevangeniswezen meer besparen. De uitbreiding van meerpersoonscelgebruik (MPC) betekent dat meer eenpersoonscellen in penitentiaire inrichtingen geschikt worden gemaakt voor twee personen. In totaal zullen er na uitvoering van het Masterplan 2.856 meerpersoonscellen zijn, waarin dan 5.712 gedetineerden verblijven. De plaatsing op een eenpersoonscel of meerpersoonscel is niet van invloed op de inhoud van het dagprogramma en de activiteiten waaraan gedetineerden kunnen deelnemen. De inhoud van het dagprogramma is afhankelijk van het regime waarin een gedetineerde is geplaatst. De maximale inzet van MPC is dan ook vooral aan te merken als een efficiencymaatregel. Plaatsing op een meerpersoonscel gebeurt niet op basis van vrijwilligheid. Wel zijn er contra-indicaties voor plaatsing op een meerpersoonscel, zoals psychische of beheersproblematiek. Tevens wordt in overweging genomen of de samenplaatsing van bepaalde personen tot problemen zou kunnen leiden.

Waarom elektronische detentie (ED) en wie komt ervoor in aanmerking?

ED vervangt het huidige systeem van detentiefasering, dat wordt afgeschaft. Met uitzondering van het incidenteel verlof (bijvoorbeeld voor begrafenissen of ziekenhuisbezoek) verdwijnen de penitentiaire programma's en het re-integratieverlof. In plaats daarvan kunnen gedetineerden in aanmerking komen voor elektronische detentie. Niet iedere gedetineerde komt in aanmerking voor er moet dus altijd goed gekeken worden naar het individu. Ook zal de ED alleen in combinatie met arbeid of een opleiding mogelijk zijn. ED wordt ook mogelijk bij vrijheidsstraffen tot zes maanden.

ED kan voor een periode van maximaal 1,5 jaar worden opgelegd. De Dienst Justitiële Inrichtingen wordt belast met de handhaving. Wie de voorwaarden overtreedt gaat in beginsel direct weer de cel in. Het wetsvoorstel wordt medio dit jaar naar de Tweede Kamer gestuurd, zodat ED nadat de wet in werking is getreden kan worden toegepast.

Hoe gaat de handhaving van ED in zijn werk?

DJI wordt belast met de handhaving van de ED. Met behulp van elektronische controlemiddelen houdt DJI toezicht op het naleven van de voorwaarden die aan de ED'er zijn opgelegd. Die houden

onder meer in dat betrokkene zich op de afgesproken tijden in zijn woonhuis moet bevinden, dat ze naar hun werk of opleiding gaan en zich houden aan de voorwaarden van hun ED. Wie de voorwaarden overtreedt gaat direct weer de cel in. De kosten voor een enkelband zijn voor rekening van DJI. Maar de gedetineerde betaald wel een eigen bijdrage zoals genoemd in het regeerakkoord.

Er wordt ingezet op ED in combinatie met arbeid, maar wordt arbeid ook gegarandeerd?

Arbeid is essentieel voor het gebruik van ED. In samenspraak met de gemeentes en andere relevante partijen wordt daarom ook maximaal ingezet op arbeid. Ook het Rijk maakt daar onderdeel van. Als er geen arbeid is, dan wordt op andere wijze voorzien in een zinvolle daginvulling, zoals onderwijs.

Welke afweging is er gemaakt bij het sluiten van inrichtingen?

Bij het bepalen van het sluiten van de inrichtingen zijn de vier criteria, zoals beschreven in het 'Masterplan', leidend geweest:

- De effecten op het DJI-personeel in relatie tot de regionale werkgelegenheidssituatie. Krimpregio's hebben daarbij bijzondere aandacht.
- bedrijfsvoeringsaspecten;
- de spreiding van inrichtingen over Nederland, mede in het licht van samenwerking met de ketenpartners om de recidive terug te dringen;
- de optimale inzet van specialisten in de strafrechtsketen met het oog op een zo hoog mogelijke kwaliteit van de uitvoering.

De sluiting van inrichtingen heeft gevolgen voor circa 3700 DJI-medewerkers. Om het personeel zo goed mogelijk van werk naar werk te kunnen begeleiden, zal de sluiting van inrichtingen tot en met 2018 in fases plaatsvinden. Ook wordt met ingang van 1 april 2013 een selectieve vacaturestop van kracht, waardoor de huidige medewerkers opvallende plekken zullen invullen. V&J wil gedwongen ontslagen zoveel mogelijk voorkomen met een van werk naar werk beleid. Dit kan ook betekenen dat medewerkers werk buiten DJI, V&J of Rijk aangeboden krijgen.

Wat zijn de maatregelen voor de Forensische sector?

Door de bezuinigingen, maar ook als gevolg van de verminderde instroom in de forensische zorg, moeten ook in deze sector keuzes worden gemaakt. Daarom is met GGZ Nederland en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland een convenant gesloten waarin overeengekomen is dat het budget voor forensische zorg teruggaat van € 725 miljoen (2012) naar € 602 miljoen vanaf 2017. De individuele behoefte van een tbs-gestelde aan zorg en beveiliging zal centraal komen te staan, waardoor de doorstroom van tbs-gestelden naar goedkopere zorgplaatsen wordt versneld. Dit persoonsgebonden beleid zorgt ervoor dat dure en zwaarbeveiligde tbs-plaatsen niet meer ingenomen worden door mensen die dit niet nodig hebben. Dit moet de komende jaren leiden tot een daling van de behandelduur van 10 naar gemiddeld 8 jaar. Om deze daling tot stand te brengen wordt een werkgroep ingesteld met vertegenwoordigers van alle relevante ketenpartners. Het beleid is er ook op gericht dat instellingen – indien verantwoord – patiënten laten doorstromen naar minder zorgintensieve voorzieningen om niet onnodig beslag te leggen op dure, hoog beveiligde capaciteit.